

RAPORT

WARUNKI PROWADZENIA FIRM

W POLSCE

Związek Przedsiębiorców i Pracodawców
www.zpp.net.pl

WARSZAWA, MARZEC 2016

Spis treści

Spis treści	2
Synteza	3
Rekomendacje	4
1. Wprowadzenie – sytuacja gospodarcza Polski w 2015 roku	5
1.1. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne	5
1.2. Zatrudnienie	6
1.3. Kondycja przedsiębiorstw	6
1.4. Handel zagraniczny	7
2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku	8
2.1. System podatkowy	8
2.2. Sądownictwo	12
2.3. Biurokracja i procedury	14
2.4. Legislacja	16
3. Polska w rankingach instytucji międzynarodowych – porównanie z wybranymi państwami europejskimi	18
3.1. Raport „Paying taxes”	18
3.2. Raport „Doing business”	18
3.3. Raport „Global competitiveness”	19
3.4. Raport „Index of economic freedom”	19
3.5. Wnioski z rankingów	19
4. Podsumowanie	22

Synteza

Niniejszy raport podzielony jest na trzy zasadnicze części.

Pierwsza z nich obejmuje zestawienie podstawowych danych dotyczących polskiej gospodarki w 2015 roku. Rozdział ten ma zobrazować faktyczne otoczenie ekonomiczne, w którym funkcjonowały polskie przedsiębiorstwa w ubiegłym roku. Okazuje się, że polska gospodarka w 2015 roku miała się zupełnie nieźle, co miało bezpośrednie przełożenie na wyższy niż zakładany wzrost PKB, lepszą niż w poprzednich latach kondycję finansową polskich przedsiębiorstw i niższe niż w 2014 bezrobocie rejestrowane pod koniec roku.

Na łamach drugiego rozdziału omówione zostaną kluczowe uwarunkowania działalności przedsiębiorstw w Polsce. W syntetyczny sposób zostanie wykazane, że polskie prawo podatkowe zmienia się zdecydowanie zbyt często i jest zbyt skomplikowane, a rozstrzygnięcie spraw gospodarczych trwało w 2015 roku – mimo przeprowadzanych przecież procesów informatyzacyjnych – najdłużej od kilku lat.

W trzecim rozdziale tabelarycznie przedstawione będą zestawienia pozycji Polski w poszczególnych rankingach obrazujących poziom wolności gospodarczej, przyjazność systemu podatkowego i łatwość prowadzenia biznesu, z wynikami innych, wybranych państw europejskich.

Na samym końcu pracy znajduje się krótkie podsumowanie, w ramach którego sformułowano dwa zasadnicze wnioski wynikające z treści raportu.

Rekomendacje

- **Należy uprościć prawo gospodarcze**, zbliżając je możliwie do kształtu tzw. ustawy Wilczka z 1988 roku.
- **Zdecydowanie powinno zostać uproszczone prawo podatkowe i poprawiona jego jakość** – przepisy muszą być zrozumiałe dla przeciętnego obywatela i nowelizowane na tyle rzadko, by był on w stanie zapoznać się ze wszystkimi zmianami, bez konieczności poświęcania wielu godzin na lekturę nowych wersji ustaw.
- **Trzeba obniżyć pozapłacowe koszty pracy**, ponieważ obciążenie obywateli składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne jest w tej chwili jednym z najwyższych w OECD – polskiego społeczeństwa nie stać na oddawanie państwu 50 proc. pensji brutto.

1. Wprowadzenie – sytuacja gospodarcza Polski w 2015 roku

1.1. PODSTAWOWE WSKAŹNIKI MAKROEKONOMICZNE

Rok 2015 był dla polskiej gospodarki rokiem przyzwoitym. PKB wzrósł realnie o 3,6 proc. w stosunku do 2014 roku (wobec wzrostu o 3,3 proc. w roku 2014)¹. Najdynamiczniej rozwijał się przemysł – wartość dodana brutto w tym sektorze w 2015 roku wzrosła w porównaniu z 2014 rokiem o 5,4 proc.². Relatywnie najgorsza sytuacja była w transporcie i gospodarce magazynowej, ponieważ w 2015 roku wartość dodana brutto w obrębie tej branży wzrosła zaledwie o 0,7 proc., podczas gdy w 2014 roku aż o 5,9 proc.³. Zarówno w budownictwie, jak i w handlu oraz naprawach odnotowano zauważalny wzrost wartości dodanej brutto (odpowiednio o 4,4 oraz 3,1 proc.)⁴. Popyt krajowy wzrósł w 2015 roku o 3,4 proc., natomiast stopa inwestycji w gospodarce narodowej wyniosła 20,2 proc.⁵. Według opublikowanego w 2015 roku raportu Organizacji Narodów Zjednoczonych do spraw Handlu i Rozwoju, Polska pod względem wartości inwestycji zajmuje piąte miejsce w Europie i jest w tym zakresie liderem regionu, wyprzedzając m.in. Czechy i Węgry⁶.

Jak się okazało, wzrostu PKB nie zahamowała średnioroczna deflacja, która w 2015 roku wyniosła 0,9 proc.⁷. Warto zaznaczyć, że to pierwszy przypadek spadku cen od 1971 roku, jednak wówczas deflacja wyniosła zaledwie 0,1 proc.⁸. Za ujemną inflację odpowiadał w 2015 roku spadek cen towarów o 1,8 proc., któremu towarzyszył wzrost cen usług o 1,4 proc.⁹.

Jeśli chodzi o finanse publiczne, wg szacunkowych danych o wykonaniu budżetu państwa w 2015 roku, w okresie od stycznia do listopada 2015 roku, do budżetu państwa wpłynęło 263,7 miliarda złotych dochodów ogółem (wobec przewidzianych ponad 297 miliardów), z czego niewiele ponad 237 miliardów stanowiły dochody podatkowe (przewidziano 269 miliardów)¹⁰. W okresie, który obejmują dostępne dane z budżetu wydano niemal 300 miliardów złotych (planowano ponad 343 miliardy), co w sumie daje 36 miliardów złotych deficytu budżetowego, wobec zakładanych 46 miliardów¹¹. Zadłużenie sektora finansów publicznych przed konsolidacją (dług EDP) na koniec września 2015 roku wyniosło 958,8 miliarda złotych, co oznacza wzrost o 6,7 proc. w stosunku do danych z końca roku 2014¹².

¹ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/roczne-rachunki-narodowe/produkt-krajowy-brutto-w-2015-r-szacunek-wstepny,2,5.html>

² *Ibidem.*

³ *Ibidem.*

⁴ *Ibidem.*

⁵ *Ibidem.*

⁶ <http://www.polskieradio.pl/42/273/Artykul/1467066,Bezposrednie-inwestycje-zagraniczne-Polska-w-swiatowej-czolowce>

⁷ <http://wyborcza.biz/biznes/1,147752,19482020,deflacja-odpuszcza-ale-powoli-w-calym-2015-r-0-9-proc.html>

⁸ *Ibidem.*

⁹ *Ibidem.*

¹⁰ http://www.mf.gov.pl/documents/764034/3258357/20151215_szacunek_XI_2015.pdf

¹¹ *Ibidem.*

¹² http://www.finanse.mf.gov.pl/documents/766655/1170490/zsfp_2015_09.pdf

1. Wprowadzenie – sytuacja gospodarcza Polski w 2015 roku

Przeciętne nominalne wynagrodzenie brutto w 2015 roku wyniosło w sektorze przedsiębiorstw 4067 złotych (dane z pierwszych trzech kwartałów), co stanowi wzrost o 3,6 proc. wobec analogicznego okresu w 2014 roku¹³. Najbardziej, bo aż o 5,7 proc. wzrosły wynagrodzenia w sektorze działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej, z kolei najmniej zauważalny wzrost nominalnych wynagrodzeń brutto objął przedsiębiorstwa działające w branży górniczo – wydobywczej – 0,7 proc.¹⁴.

1.2. ZATRUDNIENIE

Na koniec grudnia 2015 roku zarejestrowanych bezrobotnych było ok. 1 563 300 osób, co daje stopę bezrobocia rejestrowanego na poziomie 9,8 proc.¹⁵. Dla porównania, w grudniu 2014 roku stopa bezrobocia rejestrowanego wyniosła 11,4 proc. (1 825 200 zarejestrowanych osób bezrobotnych)¹⁶. Zauważalnie wzrosła też liczba ofert pracy – w grudniu 2015 roku było ich ponad 51 tysięcy, podczas gdy rok wcześniej doliczono się zaledwie 39,7 tysiąca ofert pracy¹⁷.

W końcu trzeciego kwartału 2015 roku, liczba wolnych miejsc pracy w podmiotach zatrudniających przynajmniej jedną osobę wyniosła ponad 73 tysiące, co stanowi wzrost o niemal 22 proc. w stosunku do analogicznego okresu w roku poprzednim¹⁸. W małych i średnich podmiotach najwięcej wakatów dotyczyło stanowisk robotników przemysłowych i rzemieślników oraz operatorów i monterów maszyn i urządzeń¹⁹. W dużych podmiotach poszukiwano najczęściej specjalistów²⁰.

1.3. KONDYCJA PRZEDSIĘBIORSTW

W trzecim kwartale 2015 roku nadwyżka operacyjna brutto przedsiębiorstw niefinansowych wyniosła 95,5 miliarda złotych, a oszczędności brutto 64,4 miliarda złotych²¹. Oba te wyniki stanowią najlepsze rezultaty za podany okres od kilku lat. W trzecim kwartale 2014 roku nadwyżka operacyjna brutto przedsiębiorstw niefinansowych wyniosła 89 miliardów złotych, a rok wcześniej było to 76,8 miliarda²². Oszczędności brutto przedsiębiorstw niefinansowych wyniosły w trzecim kwartale 2014 roku 58,9 miliarda złotych, a rok wcześniej były to 54 miliardy złotych²³. W trzecim kwartale 2015 roku, brak problemów z płynnością zadeklarowało prawie 78 proc. przedsiębiorstw, co stanowi najlepszy wynik od

¹³ http://www.me.gov.pl/files/upload/8436/3q2015_pol_druk.pdf

¹⁴ *Ibidem*.

¹⁵ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/bezrobocie-rejestrowane/miesieczna-informacja-o-bezrobociu-rejestrowanym-w-polsce-w-grudniu-2015-r-,1,47.html>

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Ibidem*.

¹⁸ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rynek-pracy/popyt-na-prace/popyt-na-prace-w-iii-kwartale-2015-roku,2,19.html>

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ *Ibidem*.

²¹ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/rachunki-narodowe/kwartalne-rachunki-narodowe/niefinansowe-rachunki-kwartalne-wedlug-sektorow-instytucjonalnych-w-latach-2010-2015-ceny-biezace-wedlug-esa-2010,2,15.html>

²² *Ibidem*.

²³ *Ibidem*.

1. Wprowadzenie – sytuacja gospodarcza Polski w 2015 roku

dekady²⁴. Dane za podany okres wskazują ponadto na istotny, bo aż o 8,6 proc. spadek liczby upadłości w całym sektorze przedsiębiorstw, w porównaniu z analogicznym okresem roku poprzedniego²⁵. W analizowanym przedziale czasowym, aż 95 proc. przedsiębiorstw deklarowało brak problemów z obsługą zadłużenia kredytowego²⁶.

1.4. HANDEL ZAGRANICZNY

Struktura handlu zagranicznego w 2015 roku była dla Polski wyraźnie korzystniejsza, niż w roku poprzednim. W ciągu pierwszych trzech kwartałów 2015 roku, Polska wyeksportowała towary o wartości 547 miliardów złotych, a importowała towary o wartości 538 miliardów złotych²⁷. Oznacza to, że w analizowanym okresie polska gospodarka cechowała się dodatnim bilansem handlowym z zagranicą, ponieważ różnica między wartością eksportu, a wartością importu wyniosła około 9 miliardów złotych na korzyść eksportu. W analogicznym okresie 2014 roku, wartość polskiego eksportu wyniosła 512 miliardów złotych, a importu 519 miliardów – wówczas bilans handlowy Polski był ujemny (nadwyżka importu nad eksportem wyniosła ok. 7 miliardów złotych)²⁸. Standardowo już naszym głównym partnerem handlowym były Niemcy – wartość polskiego eksportu do Niemiec stanowiła w ciągu pierwszych trzech kwartałów 2015 roku 27,1 proc. eksportu ogółem, a wartość polskiego importu z Niemiec stanowiła w tym okresie 22,6 proc. importu ogółem²⁹.

²⁴ <http://www.nbp.pl/systemfinansowy/rsf022016.pdf>

²⁵ *Ibidem*.

²⁶ *Ibidem*.

²⁷ <http://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/ceny-handel/handel/handel-zagraniczny-i-ix-2015-r-,5,7.html>

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

2.1. SYSTEM PODATKOWY

W życiu pewne są tylko dwie rzeczy: śmierć i podatki. Organizacja społeczności narodowych w duże podmioty polityczne i gospodarcze, które nazywamy państwami, nieodzownie musi się wiązać z ustaleniem pewnych norm regulujących zasady finansowania tych podmiotów i ich instytucji. Najistotniejszym źródłem tego finansowania są oczywiście daniny publiczne, a ściślej rzecz biorąc – publicznoprawne, nieodpłatne, przymusowe oraz bezzwrotne świadczenia pieniężne na rzecz Skarbu Państwa, województwa, powiatu lub gminy, wynikające z ustawy podatkowej, czyli podatki w rozumieniu art. 6 Ordynacji podatkowej³⁰. Niewątpliwie zarówno wysokość obciążeń podatkowych, jak i stopień skomplikowania systemu podatkowego (rozumianego jako ogół ustaw podatkowych obowiązujących na terenie państwa) stanowią istotne czynniki wpływające nie tylko na decyzję o ewentualnym założeniu własnej działalności gospodarczej w Polsce, ale również na komfort i powodzenie w prowadzeniu przedsiębiorstwa. W rezultacie zatem, to od systemu podatkowego w dużej mierze zależy zamożność obywateli danego państwa, a ostatecznie jego sytuacja gospodarcza. Wziąwszy powyższe pod uwagę, budowa prostego, przejrzystego, przyjaznego i możliwie nieobciążającego systemu podatkowego powinna być absolutnym priorytetem każdego rządu. Niestety w Polsce prawo podatkowe od lat jest wielką gospodarczą bolączką.

Pierwszym podstawowym problemem, z którego wynika mierna jakość polskiego systemu podatkowego jest żenująco niska pewność prawa, wynikająca z nader częstych zmian. Według raportu przedstawiającego wyniki badania przeprowadzonego wśród uczestników VI Kongresu Podatków i Rachunkowości KPMG (m.in. dyrektorów finansowych i głównych księgowych)³¹ stabilność przepisów podatkowych jest oceniana bardzo nisko, a dodatkowo z roku na rok coraz gorzej. Spośród respondentów badania przeprowadzonego na początku 2016 roku, aż 76 proc. ocenia stabilność przepisów podatkowych bardzo słabo i słabo, czego rezultatem jest średnia ocena 1,9 w pięciostopniowej skali (0,2 gorzej niż przed rokiem). Ocena ta, jak się wydaje, znajduje swoje potwierdzenie w faktach. Jak wynika z Internetowego Systemu Aktów Prawnych, najważniejsze polskie regulacje podatkowe były w Polsce zmieniane w sposób, jaki obrazuje poniższa **Tabela 1**³²:

³⁰ <http://isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU19971370926>

³¹ <http://www.kpmg.com/PL/pl/IssuesAndInsights/ArticlesPublications/Documents/2016/02/raport-KPMG-polski-system-podatkowy-2016.pdf>

³² Dane za: Internetowy System Aktów Prawnych

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

USTAWA	LICZBA ZMIAN W 2015 ROKU	LICZBA ZMIAN W 2014 ROKU
ORDYNACJA PODATKOWA	11	7
USTAWA O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB FIZYCZNYCH	27	14
USTAWA O PODATKU DOCHODOWYM OD OSÓB PRAWNYCH	14	11
USTAWA O PODATKU AKCYZOWYM	7	4
USTAWA O PODATKU OD TOWARÓW I USŁUG	6	3
OGÓŁEM	55	39

Okazuje się zatem, że absolutnie podstawowe ustawy podatkowe zmieniają się w Polsce średnio co tydzień, czyli co tydzień polski przedsiębiorca funkcjonuje w innym otoczeniu podatkowym. To już wydaje się być wręcz niezwykle, ale do tego należałoby doliczyć jeszcze liczbę zmian dokonywanych w pozostałych ustawach podatkowych. I tak na przykład, ustawa o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników została zmieniona w 2015 roku siedem razy, ustawa o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne sześć razy, ustawa o podatku od czynności cywilnoprawnych trzy razy, a nawet nieobowiązująca jeszcze ustawa o administracji podatkowej, ogłoszona 31 sierpnia ub.r., zdążyła zostać zmieniona już dwa razy. Widać zatem wyraźnie, że brak stabilności prawa podatkowego może stanowić poważny problem, w istotny sposób wpływający na warunki prowadzenia przedsiębiorstwa w Polsce.

Na powyższym jednak nie koniec. Osobnym kłopotem jest poziom skomplikowania polskiego prawa podatkowego. Według raportu Global Competitiveness 2015-2016, przygotowanego przez Światowe Forum Ekonomiczne³³, stanowi on najbardziej problematyczny czynnik dla prowadzenia biznesu w Polsce. Żeby uświadomić sobie skalę skomplikowania naszego systemu podatkowego należy przytoczyć kilka liczb. Pięć ustaw, przywołanych powyżej jako kluczowe dla polskiego systemu podatkowego, zajmuje 1267 stron tekstu. Przy optymistycznym założeniu, że średnie tempo czytania to 200 słów na minutę³⁴, a 250 słów mieści się na stronie, lektura tych przepisów zajęłaby ponad 26 godzin czytania bez przerwy. A warto pamiętać, że to tylko fragment całości, ponieważ do tego należałoby jeszcze doliczyć orzecznictwo sądów, czy interpretacje wydawane przez organy podatkowe (interpretacji indywidualnych wydano w 2015 roku 37,7 tysięcy³⁵). Uzupełniając obraz, należy nadmienić, że w 2015 roku obowiązywało 237 aktów wykonawczych do ordynacji podatkowej, a ustaw uznawanych za podatkowe jest łącznie 19, plus rozporządzenie ws. zasad prowadzenia

³³ <http://reports.weforum.org/global-competitiveness-report-2015-2016/>

³⁴ <http://www.edu.bialystok.pl/artykuly,15.php>

³⁵ http://www.finanse.mf.gov.pl/c/document_library/get_file?uuid=bce93568-ecaf-43f5-92df-1c87178b259d&groupId=766655

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

rachunkowości³⁶. Poziom skomplikowania polskiego systemu podatkowego ma swoje odzwierciedlenie w corocznym raporcie *Paying Taxes*, przygotowywanym przez PwC oraz Bank Światowy³⁷. Polski system podatkowy został w edycji na rok 2016 oceniony jako 58. na świecie, za systemami takich państw jak Azerbejdżan, Zambia, Kazachstan, Gwatemala, czy Vanuatu. Ta lokata stanowi i tak wyraźny awans, ponieważ w edycji na 2015 rok zajęliśmy 87. miejsce, a w 2011 roku byliśmy 127. na świecie³⁸. Według analityków PwC, w Polsce potrzeba poświęcić 271 godzin rocznie, aby wypełnić wszystkie obowiązki podatkowe. Mniej czasu zajmuje to chociażby w Kenii (202 godziny), Kambodży (173 godziny), czy Rwandzie (109 godzin). Średnia dla Unii Europejskiej i Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu wynosi 173 godziny. Należy jednak zaznaczyć, że zgodnie z treścią raportu, Polska jest 20 państwem z najmniejszą liczbą wymaganych płatności związanych z podatkami. Podczas gdy na obszarze Unii Europejskiej i Europejskiego Stowarzyszenia Wolnego Handlu średnia wymagana liczba płatności wynosi ponad 11, w Polsce wystarczy ich 7. Jest to interesujące, ponieważ w przytaczanym wcześniej raporcie z badań KPMG, liczba deklaracji i informacji do przygotowania jest czynnikiem bardzo problematycznym lub problematycznym dla ponad 50 proc. ankietowanych.

Jeśli chodzi o wysokość opodatkowania, według najnowszych dostępnych danych OECD, obciążenie podatkami w Polsce wynosi 31,9 proc. (w stosunku do PKB – dane za 2013 rok), przy średniej dla krajów OECD wynoszącej 34,2 proc.³⁹. Można więc stwierdzić, że generalne obciążenie podatkowe w Polsce jest relatywnie przeciętne. Od tej reguły obowiązują jednak w istocie dwa wyjątki. Pierwszym jest podatek VAT, którego podstawowa stawka wynosi u nas 23 proc. i jest siódmą najwyższą stawką w całym OECD (średnia stawka dla OECD wynosi niewiele ponad 19 proc.)⁴⁰. Drugim wyjątkiem są koszty obowiązkowych ubezpieczeń społecznych – wg OECD aż 39 proc. wpływów podatkowych pochodzi właśnie z tego tytułu, co stanowi 6. najwyższy wynik wśród państw członkowskich Organizacji. Potwierdzają to dane dotyczące klinu podatkowego, czyli podatkowego obciążenia pracy, które w Polsce jest niemal równe średniej OECD (w 2014 roku było to u nas 35,6 proc. wobec średniej wynoszącej 36 proc.), a za 83 proc. tego obciążenia odpowiadają składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (średnia dla OECD – 63 proc.)⁴¹. Nie sposób się zatem dziwić, że Polska cechuje się wyjątkowo wysokim udziałem obowiązkowych składek na ubezpieczenia społeczne w ogólnych kosztach pracy – wynosi on aż 29,7 proc. i jest dwunastym najwyższym w całym OECD⁴². Niższym udziałem składek w kosztach pracy mogą pochwalić się choćby Estończycy, Brytyjczycy, Amerykanie, Japończycy, Holendrzy, czy Finowie⁴³. W rezultacie wysokich pozapłacowych kosztów pracy w Polsce, przy pensji brutto wynoszącej 4000 złotych, pracownik uzyskuje „na rękę” niewiele ponad 2850 złotych, podczas gdy jego etat kosztuje pracodawcę ponad 4800 złotych. Oznacza to, że mniej więcej

³⁶ <http://www.lex.pl/ustawy-podatkowe>

³⁷ <https://www.pwc.com/gx/en/services/tax/paying-taxes-2016/>

³⁸ <http://www.polskieradio.pl/42/1699/Artykul/1294993,Polska-awansowala-w-raporcie-Paying-Taxes-2015-firmy-maja-coraz-mniej-problemow-z-podatkami>

³⁹ <http://www.oecd.org/tax/revenue-statistics-poland.pdf>

⁴⁰ *Ibidem*.

⁴¹ <http://www.oecd.org/tax/tax-policy/taxing-wages-poland.pdf>

⁴² http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/taxation/taxing-wages-2015/income-tax-plus-employee-and-employer-social-security-contributions_tax_wages-2015-table2-en#page1

⁴³ *Ibidem*.

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

50 proc. wynagrodzenia brutto trafia, w tej czy innej formie, do państwa, a nie bezpośrednio do pracownika.

W 2015 roku jednym z bardziej pozytywnych wydarzeń związanych z rodzimym systemem podatkowym, było uchwalenie nowelizacji ordynacji podatkowej wprowadzającej do treści ustawy art. 2a zawierający zasadę *in dubio pro tributario*, zgodnie z którą niedające się usunąć wątpliwości co do treści przepisów prawa podatkowego rozstrzyga się na korzyść podatnika⁴⁴. Oczywiście zmiana ta nie stanowi zasadniczej naprawy polskiego systemu podatkowego, ponadto można sobie wyobrazić, w scenariuszu idealnym, że jej zakres obejmowałby również wątpliwości co do stanu faktycznego sprawy, jednak wydaje się, że należy docenić fakt, iż przynajmniej w sferze pryncypialnej, przywraca, a w zasadzie ustanawia ona względną równowagę sił pomiędzy podatnikiem, a organem podatkowym. Ponadto, podatnik w końcu będzie, przynajmniej w pewnym stopniu, jakkolwiek chroniony przed skutkami nieumiejętnego stosowania niejasnych i skomplikowanych przepisów⁴⁵.

Zdarzeniem budzącym z kolei największe zmartwienie musi być nastawienie administracji podatkowej i Ministerstwa Finansów do tematyki kontroli skarbowych. Jak wynika bowiem z ujawnionego sprawozdania z narady urzędników, co najmniej 80 procent kontroli przeprowadzonych w 2015 roku przez urzędy skarbowe, miało zakończyć się znalezieniem nieprawidłowości i domiarem⁴⁶. „Należy obecnie zmienić tok myślenia w sprawie kontroli podatkowych – nie ma kontroli w celach prewencyjnych, kontrola ma przynosić wpływy budżetowe” – ten cytat oddaje najlepiej charakter wyrażanych w trakcie spotkania wniosków⁴⁷. Trudno się zatem dziwić wielokrotnie wyrażanym przez ekspertów opiniom, zgodnie z którymi kontrole podatkowe są jednymi z najbardziej opresyjnych wobec obywatela (podatnika) elementów polityki aparatu państwowego⁴⁸.

Reasumując, mimo, że w rankingu Paying Taxes na 2016 rok Polska zaliczyła pokaźny awans, co oznacza, że nasz system podatkowy staje się coraz bardziej przyjazny obywatelom, wciąż pozostaje w tym zakresie mnóstwo pracy do wykonania. 58. miejsce na świecie nie powinno być naszą ambicją, ani celem, a raczej powodem do wstydu i podjęcia wytężonego wysiłku w celu naprawy polskiego prawa podatkowego. Przede wszystkim należałoby skupić się na kompleksowej zmianie, czyli w istocie napisaniu większości ustaw podatkowych od nowa – akty prawne w aktualnym brzmieniu stają się coraz mniej zrozumiałe, a kolejne nowelizacje jedynie jeszcze bardziej je komplikują. Jest ich zresztą już w tej chwili zdecydowanie za dużo. Nie można wymagać od obywateli, w tym przedsiębiorców, że będą postępowali w stu procentach zgodnie z przepisami prawa podatkowego, jeśli zmienia się kluczowe ustawy co tydzień. Poznanie treści wyłącznie najważniejszych aktów prawnych zajęłoby ponad dobę czytania bez przerwy, przy optymistycznym założeniu dosyć szybkiego tempa lektury. Do tego należałoby doliczyć kilkadziesiąt tysięcy interpretacji indywidualnych,

⁴⁴ <http://www.fwsk.pl/?p=3758>

⁴⁵ <http://podatki.gazetaprawna.pl/artykuly/890092,zasada-in-dubio-pro-tributario-to-powrot-do-normalnosci.html>

⁴⁶ <http://gospodarka.dziennik.pl/podatki/artykuly/477557,kontrola-urzedu-skarbowego-w-firmie.html>

⁴⁷ <http://tvn24bis.pl/z-kraju,74/ministerstwo-finansow-motywuje-skarbowki,518203.html>

⁴⁸ <http://www.money.pl/gospodarka/wiadomosci/artykul/kontrole-podatkowe-w-polsce-tworza-opresyjne,108,0,1817452.html>

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

wydawanych co roku przez organy podatkowe oraz setki aktów wykonawczych do ustaw podatkowych.

2.2. SĄDOWNICTWO

Sprawne i sprawiedliwe rozstrzygnięcie sporów przez sądy stanowi niewątpliwie jeden z głównych czynników wpływających na warunki prowadzenia biznesu w danym państwie. Szybko działający wymiar sprawiedliwości pozytywnie wpływa na skłonność przedsiębiorców do nawiązywania nowych kontaktów handlowych, ponieważ w razie ewentualnego oszustwa będą oni wiedzieli, że są w stanie szybko wyegzekwować należności wynikające z umowy, czy ochronić się przed bezpodstawnymi roszczeniami. Często od wyniku sprawy sądowej zależy płynność finansowa przedsiębiorstwa (dotyczy to w szczególności mikroprzedsiębiorstw), w związku z czym możliwie sprawne rozpatrzenie danej sprawy staje się szalenie istotne. Z tych też powodów warto przeanalizować jak działa sądownictwo gospodarcze w Polsce.

W 2012 roku z kodeksu postępowania cywilnego zniknęło odrębne postępowanie gospodarcze, co oznacza, że spory wynikające ze stosunków cywilnych między przedsiębiorcami w zakresie prowadzonej przez nich działalności gospodarczej toczą się według zasad ogólnych⁴⁹. Jest to jedna z większych zmian przeprowadzonych w ostatnich latach przez prawodawcę w odniesieniu do sądownictwa gospodarczego. Wśród innych istotnych zmian wyróżnić należałoby stworzenie e-Sądu oraz deregulację zawodu komornika⁵⁰.

Przejrzenie statystyk krajowych dotyczących sporów gospodarczych toczonych przed sądami, może wywołać pewien niepokój. Jak wynika z analizy ilościowej ewidencji spraw gospodarczych w latach 2007-2015, opublikowanej przez Ministerstwo Sprawiedliwości⁵¹, średni czas trwania spraw gospodarczych w 2015 roku był najdłuższy w porównaniu do poprzednich ośmiu lat. Bowiem w sprawach, w których sądem pierwszej instancji jest sąd rejonowy, postępowanie w pierwszej instancji trwało średnio 13,5 miesiąca, a postępowanie w drugiej instancji, przed sądem okręgowym, 3,6 miesiąca. Jeśli z kolei właściwym rzeczowo sądem pierwszej instancji był sąd okręgowy, wówczas postępowanie w pierwszej instancji trwało przeciętnie 14,3 miesiąca, a w drugiej instancji, przed sądem apelacyjnym, aż 7,7 miesiąca – Tabela 2⁵².

⁴⁹ <http://www.infor.pl/prawo/w-sadzie/sprawy-gospodarcze/306102,Nowelizacja-kpc-znika-postepowanie-gospodarcze.html>

⁵⁰ <http://polish.doingbusiness.org/reports/subnational-reports/poland>

⁵¹ <https://isws.ms.gov.pl/pl/baza-statystyczna/publikacje/>

⁵² *Ibidem*.

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

ROK	ŚREDNI CZAS TRWANIA SPRAW GOSPODARCZYCH W OBU INSTANCJACH (SĄD REJONOWY WŁAŚCIWY W I INSTANCJI)	ŚREDNI CZAS TRWANIA SPRAW GOSPODARCZYCH W OBU INSTANCJACH (SĄD OKRĘGOWY WŁAŚCIWY W I INSTANCJI)
2015	17,1	22
2014	16,3	19,1
2013	14,5	15,8
2012	12,5	15,8
2011	10,6	15,1
2010	10,4	14,2
2009	9,4	13,5
2008	10,2	16
2007	13	22,4

Na domiar złego, znacznie, bo prawie ośmiokrotnie (!) w stosunku do 2007 roku zwiększyła się liczba spraw zaległych, pozostających do załatwienia. Zaległości będą rosły, ponieważ w 2015 roku sądy załatwiły średnio 86 spraw gospodarczych na 100 wpływających do sądów rejonowych I instancji. Wydaje się, że to bardzo niepokojący prognostyk.

Według prestiżowego raportu Doing Business, prezentowanego corocznie przez Bank Światowy⁵³, sądowe wyegzekwowanie kontraktu zajmuje w Polsce 685 dni i kosztuje 19,4 proc. wartości przedmiotu sporu. Tym samym, w tej kategorii Polska zajęła 55. lokatę na 189 krajów branych pod uwagę. Jest to spadek w porównaniu do rankingu z 2015 roku⁵⁴, w którym Polska zajęła w tej kategorii 52. miejsce, jednak wymienione parametry (czas trwania procedury i jej koszt) pozostawały na dokładnie takim samym poziomie. Okazuje się zatem, że w tym przypadku to raczej inne państwa się poprawiły, niż sytuacja w Polsce się pogorszyła.

Bardziej szczegółowych informacji na ten temat dostarcza lokalna wersja raportu Doing Business⁵⁵, z której wysnuć można już nieco bardziej optymistyczne wnioski. Wartości brane pod uwagę w ogólnym raporcie odnoszą się do największych ośrodków w danym państwie, przeważnie stolic, czyli w przypadku Polski brano pod uwagę dane dotyczące Warszawy. Okazuje się tymczasem, że wyegzekwowanie umowy sprawniej (i taniej) można załatwić w mniejszym mieście. W Olsztynie czas wyegzekwowania umowy wynosi bowiem 328 dni, a koszt procedury to 15,3 proc. wartości przedmiotu sporu. Jeszcze taniej jest w Białymstoku,

⁵³ http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing_proc.20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB16-Full-Report.pdf

⁵⁴ http://www.doingbusiness.org/~media/GIAWB/Doing_proc.20Business/Documents/Annual-Reports/English/DB15-Full-Report.pdf

⁵⁵ Patrz przypis nr 50

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

gdzie koszt wyegzekwowania umowy wynosi 13,6 proc. wartości przedmiotu sporu, jednak proces trwa nieco dłużej, bo 440 dni. Warto zaznaczyć, że czas trwania procedury obejmuje w tym badaniu nie tylko proces sądowy, ale również postępowanie egzekucyjne i etap składania pozwu. Przeciętny czas postępowania sądowego w sprawie gospodarczej w Polsce wyniósł, w ramach tego badania, 323 dni, co stanowi o prawie 100 dni mniej niż średnia dla Unii Europejskiej. Trzeba jednak pamiętać o tym, że ocena wskaźnika egzekwowania umowy w badaniu Banku Światowego opiera się na bardzo sztywnej metodologii (co jest oczywiście zrozumiałe), ponieważ dotyczy konkretnej sprawy, w której jedna ze stron nie dotrzymała warunków umowy sprzedaży o wartości dwukrotności dochodu w przeliczeniu na mieszkańca danego kraju lub pięciu tysięcy dolarów.

W raporcie Global Competitiveness, pod względem niezależności sądów Polska została oceniona jako 54. kraj spośród 140 branych pod uwagę. Gorzej było jeśli chodzi o ocenę efektywności ram prawnych odnoszących się do rozwiązywania sporów sądowych – w tej kategorii Polska została ulokowana dokładnie w połowie tabeli, na 70. miejscu. Jeśli chodzi o niezależność sądów lokata jest taka sama jak rok wcześniej⁵⁶, jednak znaczny postęp trzeba zauważyć w zakresie efektywności ram prawnych rozwiązywania sporów sądowych – w edycji raportu 2014-2015 Polska zajęła pod tym względem 118. miejsce na 144 państwa brane pod uwagę. Okazuje się zatem, że rozczarowująca 70. lokata stanowi i tak poważny awans względem lat poprzednich.

Wydaje się, że sprawność funkcjonowania aparatu sądowego w odniesieniu do spraw gospodarczych stanowi jeden z obszarów, co do których kolejne polskie rządy będą dysponowały sporym polem do popisu. Analizując bowiem porównania międzynarodowe, wydaje się, że Polska na tle innych państw, zwłaszcza europejskich, wypada całkiem nieźle. Jeśli jednak spojrzeć na krajowe statystyki, ukazujące liczbę spraw gospodarczych zalegających w sądach i coraz dłuższy czas trwania postępowań, wyłaniający się obraz staje się dalece mniej optymistyczny. Wprowadzenie w życie kilku elementarnych reform, takich jak np. zasada, zgodnie z którą procesy w sprawach gospodarczych toczyłyby się dzień po dniu, bez zbędnych przerw wydłużających postępowanie, czy dopracowanie postępowania uproszczonego w kodeksie postępowania cywilnego, w taki sposób, by drobne sprawy gospodarcze między przedsiębiorcami (o wartości przedmiotu sporu nieprzekraczającej kilkudziesięciu tysięcy złotych) mogły być rozpatrywane szybko, sprawnie i bez zwłoki.

2.3. BIUROKRACJA I PROCEDURY

Liczba urzędników w Polsce wynosi ponad 440 tysięcy osób⁵⁷ i od lat systematycznie rośnie⁵⁸. Wydawałoby się zatem, że istnieje bezpośrednie przełożenie tych danych na tempo załatwiania spraw w urzędach, między innymi przez przedsiębiorców. Tymczasem według

⁵⁶ http://www3.weforum.org/docs/WEF_GlobalCompetitivenessReport_2014-15.pdf

⁵⁷ <http://wiadomosci.wp.pl/kat,140714,title,W-Polsce-wzrasta-liczba-urzednikow-jest-ich-juz-ponad-444-tysiaczka,wid,17527914,wiadomosc.html>

⁵⁸ <http://forsal.pl/galerie/606888,duze-zdjecie,1,biurokracja-w-europie-jak-kraje-radza-sobie-z-armia-urzednikow-mapa.html>

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

sondażu przeprowadzonego w 2015 roku przez Tax Care, wśród osób prowadzących działalność gospodarczą, aż 43 proc. ankietowanych uważa, że najczęściej spotykanym w urzędach absurdem jest nadmiar biurokracji, a kolejne 28 proc. narzeka na brak wiedzy urzędników i odsyłanie interesantów od jednego okienka do drugiego⁵⁹. Ponadto, jak wynika z badania przeprowadzonego przez Dom Badawczy Maison, na zlecenie Związku Przedsiębiorców i Pracodawców, w nadmiarze obowiązków biurokratycznych upatruje jedną z największych przeszkód w prowadzeniu działalności gospodarczej w Polsce aż 61 proc. respondentów, a bezpośrednio na urzędy i urzędników wskazuje niemal 40 proc. z nich⁶⁰. Na pierwszy rzut oka wydaje się zatem, że zdecydowanie jest nad czym pracować w dziedzinie upraszczania procedur i poprawiania relacji urzędników z obywatelami.

Wydaje się, że jednymi z istotniejszych procedur, przez które musi albo może przejść przedsiębiorca, są założenie firmy i uzyskanie pozwolenia na budowę. Sprawność i kosztowność obu z nich zostały ocenione w rankingu Doing Business.

W zestawieniu Doing Business 2016 Polska zajęła 85. miejsce, na 189 państw branych pod uwagę w kategorii zakładania działalności gospodarczej (wskaźnik ten dotyczy ściśle zakładania spółki z ograniczoną odpowiedzialnością). Według analityków Banku Światowego, procedura założenia firmy trwa w Polsce 30 dni i wiąże się z poniesieniem kosztu w wysokości 12,2 proc. dochodu *per capita* (w ubiegłorocznej edycji raportu, koszt wynosił 12,9 proc. dochodu *per capita*). Warto zaznaczyć, że jest to najgorsza lokata Polski spośród wszystkich kategorii ujętych w rankingu. Wynik jest zatem kiepski, nawet mimo obniżenia minimalnej kwoty kapitału zakładowego i wprowadzeniu „jednego okienka”. O wiele lepszym, niż tradycyjne rozwiązaniem jest rejestracja spółki przez Internet, za pośrednictwem systemu S24, jednak poza Poznaniem, zainteresowanie tą możliwością pozostaje niewystarczające⁶¹. Dla porównania, w Estonii (15. miejsce w rankingu) procedura trwa 3,5 dnia i kosztuje 1,3 proc. dochodu *per capita*, a w Gruzji (6. miejsce w rankingu) firmę można założyć w dwa dni, dysponując 3,1 proc. dochodu *per capita*.

Nieco lepiej jest jeśli chodzi o uzyskiwanie pozwoleń na budowę. W tej kategorii Polska zajęła 52. miejsce. Analitycy Banku Światowego wyliczyli, że uzyskanie niezbędnych do postawienia małego magazynu handlowego zezwoleń zajmuje u nas 156 dni, wiąże się z przeprowadzeniem średnio 21 procedur i kosztuje 0,2 proc. wartości magazynu. W gospodarce o najlepszych w tym zakresie wynikach w Unii Europejskiej, czyli Danii, procedura ta jest wyraźnie droższa (2,3 proc. wartości magazynu), ale o wiele prostsza i sprawniejsza, ponieważ wymaga dopełnienia jedynie 7 procedur i trwa 64 dni. Warto zwrócić uwagę również na dobry wynik naszego małego sąsiada, czyli Litwy. W dziedzinie uzyskiwania zezwoleń na budowę zajęła ona 18. miejsce. Dopełnienie wszystkich dwunastu koniecznych procedur trwa tam 103 dni i kosztuje w zasadzie prawie tyle samo co w Polsce, bo 0,3 proc. wartości magazynu. Trzeba przyznać ponadto, że w analizowanym zakresie Polska zaliczyła bardzo duży awans w porównaniu z ubiegłoroczną edycją rankingu –

⁵⁹ <http://inwestycje.pl/prawo/Na-co-narzekaja-polscy-przedsiębiorcy;266312;0.html>

⁶⁰ <http://zpp.net.pl/materiały/run,19.download,file,1672.html>

⁶¹ Patrz przypis nr 54.

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

w Doing Business 2015 zostaliśmy sklasyfikowani na 137. miejscu, ponieważ liczba wymaganych procedur wynosiła 19, a czas ich załatwienia oszacowano na 212 dni. Jednym z istotniejszych problemów związanych z procedurami budowlanymi w Polsce jest niedostateczne pokrycie terytorium kraju miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego⁶². Brak planu w miejscu inwestycji oznacza konieczność uzyskania decyzji o warunkach zabudowy, co trwać może nawet półtora miesiąca⁶³. W kontekście procesu uzyskiwania pozwoleń budowlanych, koniecznie należy wspomnieć o rodzimej nowelizacji prawa budowlanego, która weszła w życie 28 czerwca 2015 roku. W wielu przypadkach znacznie skróciła ona i zliberalizowała tę procedurę, choćby usuwając obowiązek uzyskiwania pozwolenia na budowę przy budowie domu⁶⁴.

Z zakresu prawa gospodarczego, w 2015 roku najbardziej rozczarowującym wydarzeniem było odrzucenie projektu ustawy Prawo działalności gospodarczej⁶⁵, mającej być w założeniu „konstytucją dla firm”, aktem zastępującym tragiczną i nieczytelną ustawę o swobodzie działalności gospodarczej. Proponowany przez ówczesne Ministerstwo Gospodarki projekt ustawy był może niedoskonały, ale stanowił jednak ogromny krok naprzód i zawierał szereg bardzo potrzebnych zmian, m.in. jasne wprowadzenie do prawa gospodarczego zasady, wg której to, co nie jest prawem wprost zabronione, jest dozwolone⁶⁶.

W ciągu ostatnich lat, najbardziej godną docenienia aktywnością ustawodawcy w zakresie prawa gospodarczego było wprowadzenie w życie kolejnych ustaw deregulacyjnych, upraszczających poszczególne procedury i otwierających dostęp do zawodów wcześniej regulowanych⁶⁷. Na szczególną aprobatę zasługuje ograniczenie liczby obowiązków administracyjnych ciążących na mikroprzedsiębiorcach – to oni najdotkliwiej odczuwają skutki przeregulowania i nadmiernego biurokratyzowania gospodarki.

2.4. LEGISLACJA

W ramach krótkiego uzupełnienia należałoby podać dane dotyczące polskiej biegunki legislacyjnej w 2015 roku. Jak wynika z raportu Grand Thornton „Barometr otoczenia prawnego w polskiej gospodarce”, w 2015 roku w Polsce weszło w życie 29,8 tysiąca stron maszynopisu prawa⁶⁸. Oznacza to, że gdyby ktokolwiek chciał na bieżąco zapoznawać się ze wszystkimi aktami prawnymi uchwalanymi w kraju w ubiegłym roku, musiałby poświęcać na lekturę przepisów 4 godziny dziennie. Najbardziej szokujące jest jednak zawarte w raporcie porównanie międzynarodowe: w okresie od 2012 do 2014 roku wprowadzono w Polsce w życie 56 razy więcej regulacji niż w Szwecji i 43 razy więcej niż w Belgii. O tym, że kolejne akty prawne uchwalane są nie do końca rozważnie i raczej bez głębszego namysłu, najlepiej

⁶² Patrz przypis nr 54

⁶³ <http://constructiva.pl/artykuly/ile-czasu-trwa-uzyskanie- pozwolenia-na-budowe/>

⁶⁴ http://murator-dom.pl/prawo/formalnosci-budowlane/novelizacja-prawa-budowlanego-weszla-w-zycie-czy-wybudujesz-dom-bez- pozwolenia-na-budowe,132_13568.html

⁶⁵ <http://forsal.pl/drukowanie/895986>

⁶⁶ <https://legislacja.rcl.gov.pl/projekt/12273104>

⁶⁷ <http://www.gdyniaprzedsiebiorcza.pl/ustawy-deregulacyjne-krok-po-kroku-zmieniaja-polska-gospodarke/>

⁶⁸ <http://www.lex.pl/czytaj/-/artykul/w-2015-r-polska-pobila-legislacyjny-rekord?utm>

2. Kluczowe uwarunkowania prowadzenia działalności gospodarczej w 2015 roku

świadczy fakt, że w ciągu czterech ostatnich dni 2015 roku, czyli w okresie od 28 do 31 grudnia, w Dzienniku Ustaw opublikowane zostały 182 akty prawne. Widać zatem wyraźnie, że kuleje w Polsce nie tylko ustawodawstwo podatkowe. Cały mechanizm stanowienia prawa jest od kilku lat nakręcony do granic możliwości, co skutkuje niemożliwą do regularnego przyswajania ilością nowych regulacji. Należy wziąć poprawkę na fakt, iż przedstawione powyżej dane obejmują publikacje wszystkich rodzajów powszechnie obowiązujących aktów prawnych, a zatem również i tekstów jednolitych, które same w sobie nie stanowią żadnej legislacyjnej nowości. Jednak nawet mimo tego, skala wprowadzanych do polskiego porządku prawnego zmian jest zdecydowanie zbyt wielka. Częstotliwość poprawiania obowiązujących aktów prawnych i uchwalania nowych świadczy o tym, że publikowane w Dzienniku Ustaw przepisy są raczej słabej jakości – w przeciwnym wypadku nie wymagałyby tak częstych zmian. Wydaje się, że jest to jeden z największych i najpoważniejszych problemów, z jakimi muszą się stykać przedsiębiorcy w Polsce.

3. Polska w rankingach instytucji międzynarodowych – porównanie
z wybranymi państwami europejskimi

3. Polska w rankingach instytucji międzynarodowych – porównanie z wybranymi państwami europejskimi

3.1. RAPORT „PAYING TAXES”

PAŃSTWO	MIEJSCE W ROKU 2016
POLSKA	58 (w 2015 roku 87)
NIEMCY	72
WIELKA BRYTANIA	15
FRANCJA	87
CZECHY	122
ESTONIA	30
LITWA	49

3.2. RAPORT „DOING BUSINESS”

PAŃSTWO	MIEJSCE W 2016 ROKU
POLSKA	25 (w 2015 roku 32)
NIEMCY	15
WIELKA BRYTANIA	6
FRANCJA	27
CZECHY	36
ESTONIA	16
LITWA	20

3. Polska w rankingach instytucji międzynarodowych – porównanie z wybranymi państwami europejskimi

3.3. RAPORT „GLOBAL COMPETITIVENESS”

PAŃSTWO	MIEJSCE W 2016 ROKU
POLSKA	41(w 2015 roku 43)
NIEMCY	4
WIELKA BRYTANIA	10
FRANCJA	22
CZECHY	31
ESTONIA	30
LITWA	36

3.4. RAPORT „INDEX OF ECONOMIC FREEDOM”⁶⁹

PAŃSTWO	MIEJSCE W 2016 ROKU
POLSKA	39 (w 2015 roku 42)
NIEMCY	17
WIELKA BRYTANIA	10
FRANCJA	75
CZECHY	21
ESTONIA	9
LITWA	13

3.5. WNIOSKI Z RANKINGÓW

Z treści powyższych tabel wynika szereg podstawowych faktów, umożliwiających dokonanie przekonującej diagnozy sytuacji. Przede wszystkim, jakkolwiek wciąż nie możemy być zadowoleni z lokat zajmowanych przez Polskę w międzynarodowych rankingach wolności gospodarczej i łatwości prowadzenia biznesu, nie sposób nie zauważyć progresu, koniecznego do odnotowania w przypadku wszystkich czterech branż pod uwagę zestawień. Zdecydowanie największy „skok” dotyczy rankingu Paying Taxes, gdzie na przestrzeni roku Polska awansowała z 87. na 58. miejsce. Hipotetycznie, gdyby udało się

⁶⁹ Coroczny raport The Heritage Foundation: <http://www.heritage.org/index/ranking>

3. Polska w rankingach instytucji międzynarodowych – porównanie z wybranymi państwami europejskimi

utrzymać takie tempo, za dwa lata stalibyśmy się światowym liderem pod względem jakości i stopnia przyjazności systemu podatkowego – jest to zatem wynik niewątpliwie imponujący. Zasadne oczywiście są dwa pytania. Po pierwsze, na ile wyższa pozycja Polski w rankingach związana jest z przeprowadzaniem rzeczywistych kroków legislacyjnych i poprawą modelu i praktyki funkcjonowania administracji publicznej, czyli innymi słowy, z faktycznie dokonanego postępu, a na ile z pogorszenia sytuacji w znacznej części z pozostałych analizowanych państw. Po drugie, czy nie dało się, mimo wszystko, zrobić więcej? W znakomitej części rankingów Polska od wielu lat zajmuje bardzo niskie miejsca, wobec czego, co jest logiczne, dużo łatwiej jest awansować. Niezależnie od dwóch powyższych zagadnień, systematyczna poprawa pozycji Polski w omawianych rankingach stanowi zdecydowanie pozytywny symptom i jest korzystnym trendem, który warto kontynuować.

Warto zwrócić uwagę na to, jak kształtuje się lokata Polski w analizowanych rankingach względem państw z dwóch kategorii, szczególnie istotnych z punktu widzenia opinii publicznej. Można je traktować jako pewne *benchmarki*, umożliwiające przybliżone porównanie Polski z reprezentantami dwóch grup państw – bogatych państw zachodnich (cechujących się rozwiniętymi gospodarkami i wysokim poziomem zamożności) oraz państw regionu. W tym celu wyselekcjonowano po trzy państwa z obu grup – jako przykłady państw zachodnich posłużyły Francja, Wielka Brytania i Niemcy, natomiast spośród państw regionu wybrano Czechy, Litwę i Estonię. W rankingu Paying Taxes Polska okazała się być lepsza od dwóch z trzech reprezentantów państw zachodnich (Niemcy i Francja), jednak traci ogromny dystans do Wielkiej Brytanii (15. miejsce). W odniesieniu do branych pod uwagę państw regionu, sytuacja jest wprost odwrotna – Polska zajęła niższą lokatę niż dwa z analizowanych państw (Estonia i Litwa), za to osiągnęła o wiele lepszy wynik niż Czechy (122. miejsce). W rankingu Doing Business Polska zajęła gorszą lokatę niż cztery z sześciu państw w obu grupach. W przypadku zestawienia Global Competitiveness jest tragicznie, ponieważ Polska zajmuje w nim najgorsze miejsce z 7 branych pod uwagę państw. W rankingu Index of Economic Freedom lepsi byliśmy jedynie od Francuzów. Widać zatem wyraźnie, że Polskę dzieli spory dystans nie tylko od przedstawicieli bogatego zachodu, których staramy się dogonić od 26 lat, ale również od państw znajdujących się bezpośrednio w naszym regionie. Ten wniosek jest niepokojący, ponieważ o ile w przypadku Francji skutki kiepskiego dla biznesu otoczenia instytucjonalno-prawnego nie będą aż tak drastyczne, ze względu na ugruntowaną pozycję francuskiej gospodarki, budowaną od stuleci, o tyle dla Polski rezultaty mogą być katastrofalne. Jeśli bowiem okazuje się, że w bliskim otoczeniu lub nawet bezpośrednim sąsiedztwie, prowadzenie działalności gospodarczej jest znacznie prostsze i przyjemniejsze, niż w kraju, wówczas rodzima gospodarka może stracić wskutek „przeprowadzki” przedsiębiorstw istotny impet ekonomiczny, wynikający wprost z działalności całej rzeszy mikro, małych i średnich firm.

Ostatecznie wydaje się, że pozycje w okolicach 30-60. miejsca na świecie, to nie jest wszystko, na co stać Polskę. W naszym państwie istnieje bowiem ogromny kapitał przedsiębiorczości, kreatywności, dobrego wykształcenia, pomysłowości i skłonności do ryzyka. Wystarczy jedynie pozwolić Polakom działać i korzystać z tego potencjału. Celem

3. Polska w rankingach instytucji międzynarodowych – porównanie z wybranymi państwami europejskimi

Polski nie powinno być osiągnięcie pozycji europejskiego średniaka, a raczej przynajmniej zdobycie statusu lidera regionu pod względem jakości legislacji, przyjazności aparatu administracyjnego i sprawności funkcjonowania państwa. Wszelkie składniki do tego niezbędne już są na miejscu, w tym momencie trzeba już tylko sprawnego zarządzania i konkretnego planu, by w perspektywie kilku lat Polska stała się państwem, w którym łatwo prowadzi się biznes: prawdziwie wolnym gospodarczo, z atrakcyjnym systemem podatkowym, konkurencyjnym na tle reszty Europy.

4. Podsumowanie

Z powyższych rozważań należałoby wysnuć dwa wnioski, z których jeden jest zdecydowanie optymistyczny. Otóż niezależnie od tego, na który ranking instytucji międzynarodowych spojrzeć, Polska konsekwentnie poprawia swoją pozycję, stając się państwem w coraz większym stopniu wolnym gospodarczo, cechującym się przyzwoitym systemem podatkowym i przyjaznym biznesowi. Oczywiście wciąż nie są to lokaty, które powinny budzić szczególne zadowolenie – państwo takie jak Polska powinno być pod ww. względami liderem regionu i raczej wyznaczać standardy, niż próbować do nich równać.

To jest zatem pierwszy wniosek – być może zbyt wolno, być może nieporadnie, ale mimo wszystko **z roku na rok dokonywany jest pewien progres** i to zdecydowanie zasługuje na pochwałę.

Drugi wniosek cieszy już o wiele mniej – **Polska** pod względem prawnego i instytucjonalnego otoczenia biznesu **wciąż nadgania, niestety nie zachodnią Europę, ale małe, poradzieckie państwa**. Szkoda jest tym większa, że Polacy autentycznie stanowią jeden z bardziej przedsiębiorczych narodów europejskich, o czym świadczą zarówno dane, jak i wszelkie możliwe badania, które na ten temat przeprowadzono⁷⁰. Oznacza to ni mniej, ni więcej, tylko to, że w naszej gospodarce drzemie olbrzymi, niewykorzystany potencjał, pętany biurokratycznymi ograniczeniami, nieprzejrzystym systemem podatkowym i fatalnej jakości prawem.

Jednym z największych wyzwań (i celów) na najbliższe lata musi być zatem konsekwentne prowadzenie prowolnościowej polityki, redukcja znacznej części niepotrzebnych regulacji i zdecydowana liberalizacja gospodarki, połączona z rozważnym prawodawstwem podatkowym, bazującym na znacznie wyższych, niż aktualnie, standardach legislacyjnych.

⁷⁰ <http://nf.pl/przedsiębiorca/polacy-wsrod-najbardziej-przedsiębiorczych-narodow-europy,47744,229>,
<http://zielonalinia.gov.pl/-/czy-polacy-sa-przedsiębiorczy-51309>

ZWIĄZEK PRZEDSIĘBIORCÓW I PRACODAWCÓW

UL. Nowy Świat Nowy Świat 33, 00-029 Warszawa

TEL./FAX 22 826 08 31

MAIL: BIURO@ZZP.NET.PL, WWW.ZPP.NET